

Täysistunto

Keskiviikko 9.10.2024 klo 14.00—18.33

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 97/2024 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 13/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 13/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Esittelyn tulee tekemään edustaja Valkonen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.10 **Ville Valkonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys koskee tosiaan tupakkaveron korottamista, ja esityksen pääperuste on valtion verotulojen lisääminen ja toissijainen peruste tietenkin vähentää tupakoinnista aiheutuvia mittavia haittoja. Korotus koskee savukkeita, kääretupakkaa, piippu- ja savuke-tupakkaa sekä sikareita ja pikkusikareita, ja keskimäärin veroa korotettaisiin 27,1 prosenttia. Korotukset tehtäisiin aiempaan tapaan vaiheittain, eli kolmen vuoden aikana siten, että ensimmäinen tehtäisiin nyt jo tämän vuoden marraskuun alusta ja toinen heinäkuun alusta ensi vuonna, ja siitä lähtien puolivuositain siten, että viimeinen korotus tehtäisiin sitten heinäkuun 27 alusta.

Muiden tupakkaveron piirissä olevien tuotteiden, kuten sähkösavukeneiteiden ja nikotiinipussien, veroa ei tässä vaiheessa tällä esityksellä koroteta. Kaiken kaikkiaan nämä veromuutokset lisäävät arvion mukaan tupakkaveron tuottoja vuositasolla noin 150 miljoonalla eurolla sitten, kun kaikki nämä korotukset ovat tulleet voimaan, eli täysimääräisesti vuonna 2028.

Nämä vaiheittaiset korotukset on tosiaan jo aikaisemmin valittu, verotekninen ratkaisu, tupakkaveron kanssa Suomessa sen takia, että ehkäistään liiallista yksittäistä hintamuutosta, jolla sitten matkustajatuontia, salakuljetusta ja muita harmaiden markkinoiden lieveilmiöitä voidaan mahdollisimman hyvin hallita.

Valiokunta, ja erityisesti jaosto siellä, keskusteli myöskin muitten tupakkatuotteiden verotukseen liittyvistä ratkaisuista ja ehdottaa ja pitää tärkeänä, että sähkösavukeneiteiden ja nikotiinipussien osalta jatkossa tilannetta seurataan ja harkitaan myöskin veronkiristyksiä näihin tuotteisiin, kun saamme lisää markkinavaikutuksista tietoa.

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen muuttamattomana. Mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Räsänen, Joona.

15.13 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä todella meillä nyt on käsittelyssä esitys tupakkaverojen korottamiseksi, ja niin kuin jaoston puheenjohtaja esittelypuheenvuorossa kävi läpi, niin tähän tehdään kahdesta syystä.

Ensimmäinen syy on fiskaalinen. Valtio tarvitsee euroja. Valtiontaloutemme on huomattavan alijäämäinen, ja jotta tätä voidaan paikata, niin silloin tulee keskusteluun myös erilaiset veronkorotukset, ja tupakkaveron perinteisesti ollut sellainen vero, jota hyvin laajalla enemmistöllä on haluttu käyttää myös fiskaalisen vaikutuksen saamiseksi niin, että tätä valtiontalouden tasapainoa voitaisiin edistää.

Toinen syy on sitten totta kai se, että toivotaan, että tupakkaverolla on myös ohjaava vaikutus niin, että kun tupakkatuotteiden hinta nousee, niin se osaltaan myös toivon mukaan ainakin kannustaisi siihen, että entistä useampi pohtisi näiden tuotteiden käyttöä, ja sitä kautta niiden käyttö pidemmällä aikavälillä toivon mukaan vähenisi.

Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä esittelypuheenvuorossa kuultiin, nämä tulevat korotukset — jotka nyt keskimäärin todella sen reilun neljänneksen lisää tuovat näiden tuotteiden hintaan, ja valtiontalouden näkökulmasta puhutaan sellaisesta 150 miljoonasta tämän kolmen vuoden aikana — eivät kuitenkaan koske näitä sähkösavukkeissa käytettäviä neseitä eivätkä nikotiinipusseja. Kuitenkin näiden tuotteiden osalta on ollut jo nyt näköpiirissä, että siinä missä näiden perinteisten tupakkatuotteiden käyttö esimerkiksi nuorten osalta on vähentynyt, niin vastaavasti näiden uudemman tyyppisten tupakkatuotteiden käyttö, esimerkiksi sähkösavukkeiden ja nikotiinipussien käyttö, on lisääntynyt.

Senpä takia sosiaalidemokraattien mielestä olisi ollut perusteltua nyt samalla kertaa, kun tässä perinteisempien tupakkatuotteiden veroa kiristetään, kiristää myös näiden sähkösavukeneiteiden ja toisaalta nikotiinipussien verotusta tällä samalla tavalla kuin tässä kiristetään nyt muidenkin tupakkatuotteiden verotusta. Mikäli tämä oltaisiin tehty sillä tavalla, jota sosiaalidemokraatit omassa vastalauseessaan esittivät, niin fiskaalinenkin vaikutus olisi ollut noin viitisentoista miljoonaa enemmän valtiontaloutta vahvistava. Tämä olisi ollut senkin takia perusteltua, että me tiedämme, että nimenomaan nuoremmissa ikäpolvissa käyttö on suuntautunut tänne sähkösavukkeiden ja nikotiinipussien pariin. Siltäkin osalta tämmöisellä pienellä hinnankorotuksella näissäkin tuotteissa voisi olla ohjaava vaikutus siihen, että niiden tuotteiden käyttö vähentyisi.

Senpä takia, arvoisa puhemies, teen tässä puheenvuorossani nyt vielä tähän loppuun vastalauseen 1 mukaisen muutosesityksen, jotta nämä samat korotukset tehtäisiin tänne sähkösavukeneiteisiin että myös niihin nikotiinipusseihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

15.16 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Suomen tupakkalain ja tupakan verottamisen tavoitteena on ihmisten terveydelle hyvin vaarallisten aineiden ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön lopettaminen, tai ainakin vähentäminen. Toinen tavoite on tietenkin aidosti myös fiskaalinen, se, että me saamme tupakkatuotteista verotuloja, ja sille muuten on myös vahvat perusteet, nimittäin THL:n mukaan tupakoinnin arvioidaan aiheuttavan noin 1,3 miljardin euron taloudelliset haittakustannukset yhteiskunnalle. Valtion edellisen vuoden 23 tilinpäätöksessä tupakka-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

veron tuotto oli noin 1,15 miljardia euroa, joten näiden lähivuosien aikana tehtyjen tupakkaveron korotusten seurauksena nämä summathan ovat lähestyneet toisiaan, mutta kuitenkin vielä tuotot eivät kata niitä haittakustannuksia, joita tupakoinnista yhteiskunnalle aiheutuu kaiken kaikkiaan terveydenhuollon kustannuksina.

Hallitushan on nyt esittämässä aivan oikein, että tupakkatuotteiden verotusta kiristetään. Keskusta näkee, että tämä aikataulu, millä ollaan yhdessä tämän vaalikauden aikana kiristämässä 150 miljoonaa, voisi olla hieman nopeampi ja lopputulos vielä hieman kiristävämpi. Meidän esitys kiristäisi tupakkatuotteiden verotusta vielä 30 miljoonaa euroa enemmän kuin hallituksen esitys. Eli se on hieman kiristävämpi ja olisimme vähän kireämmän aikataulun kannalla ihan siitä syystä, että ensi vuoden talousarviossa valtio on velkaantumassa edelleen yli 12 miljardia euroa, joka on valtava summa. Joka seitsemäs valtion menoeuro katetaan velkarahalla, ja meidän on huolehdittava myös siitä, että verotuloja tulee, ja tämäntyyppiset haittaverot ovat tietenkin ehkä järkevin tapa verotusta korottaa.

Arvoisa puhemies! Näiden perustelujen johdosta teen vastalauseen 2 mukaisen muutos ehdotuksen tähän mietintöön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

15.18 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tässä edustaja Räsänen hyvin perusteli sitä, kuinka olisi linjakasta toimia ja millä me pystyttäisiin vakauttamaan valtiontaloutta hiukan enemmän kuin mitä hallitus nyt tekee. Sähkösavukkeiden ja muiden tupakkatuotteiden verotus menisi linjassa muiden, niin sanotusti tavallisten, savukkeiden kanssa, joten kannatan edustaja Räsänen tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

15.19 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On selvä asia, että Suomi ei leikkauksilla ja veronkorotuksilla nouse, mutta kyllä niitäkin joudutaan tekemään tässä erittäin vaikeassa julkisen talouden tilanteessa. Talouskasvu on ensisijainen, sen keskusta haluaisi tuplata, mutta myöskin joudutaan veroja jonkin verran korottamaan, ja mielestäni valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Markus Lohi kertoi tuossa äsken oikein hyvin, että olisi näistä nikotiinituotteista, tupakkatuotteista otettavissa enemmän verotuottoa kuin hallitus aikoo tehdä. Tupakkakulttuurihan on jonkin verran muuttunut Suomessa. On tullut näitä uudenlaisia sähkösavukkeita, ja on tullut uudenlaisia nikotiinipusseja, monenmoista erilaista nikotiinin käyttöä, joka tietysti on ihmisille haitallista. Nikotiini on kova myrkky. Kyllä olisi paikallaan tehdä, puhemies, sellainen arvovalinta, että näitä verotettaisiin enemmän, ja sillä tavalla toivon mukaan terveys paranisi, kansanterveys paranisi ja tulisi niitä verotuloja. Sekin on varmaan ihan rehellistä sanoa, että verotulojahan tavoitellaan myös näitä haitta-aineita kovasti verottamalla.

Kyllähän tässä näkyvät arvovalinnat. Täältä löytyisi verotettavaa. Sen sijaan hallitus päättää korottaa yleistä arvonlisäveroa, leikata kotitalousvähennystä, nostetaan alveja vielä ensi vuonnakin, alennettua alv-kantaa. Täällä olisi myös muita vaihtoehtoja. Ei pidä paikkaansa se, että ei ole vaihtoehtoja. Kyllä vaihtoehtoja aina on, mutta niitä ei valitettavasti haluta käyttää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Tämän pohjalta, arvoisa puhemies, kannatan edustaja Lohen valtiovarainvaliokunnan jaoston vastalauseen numero 2 mukaista muutosesitystä, että verotettaisiin näitä nikotiini- ja tupakkatuotteita vastalauseessa esitetyn mukaisesti hieman enemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

15.21 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää kansantalouden ja kansanterveyden kannalta jatkaa tupakkaveron nostoja niin kuin on nyt esityksessä tehty. Tämän lisäksi pidän tärkeänä, että nyt hyväksyttyä nikotiinipussien säätelyä seurataan ja myös niiden verotusta valiokunnan esityksen mukaisesti tullaan jatkossa kiristämään, jotta saadaan myös näiden tuotteiden käyttöä vähennettyä askel askeleelta. Liian suuria muutoksia valitettavasti verotuksellakaan näihin ei voida tehdä. Se muuttaisi markkinaa lisäämällä harmaata tuontia ja tuontia ulkomailta, ja silloin molemmat hyödyt häviäisivät.

Se, mikä on nikotiiniriippuvuuden hoidon kehittymisen suhteen ja nikotiiniriippuvuuden vähentämisen suhteen tärkeä asia, on myös se, että muutama viikko sitten saimme jälleen pitkään markkinoilta pois olleen lääkkeen nikotiiniriippuvuuden hoitoon takaisin markkinoille. Tähän voimme kansanterveyden kannalta olla tyytyväisiä. [Antti Kurvinen: Kuulostaa hyvältä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

15.22 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tänään todella tuossa aiemmin käsitelimme tupakkalain uudistusta, jolla juuri näitä nikotiinipussejakin nyt eri tavalla säädellään kuin aikaisemmin, ja sen keskustelun osana oikeastaan huoli ihan salin molemmilla laidoilla oli se, että pyritäisiin tekemään muutoksia, jotta voitaisiin ainakin turvata nuorten tilanne, niin että emme ainakaan aiheuttaisi nuorissa ikäluokissa suurempaa käyttöä erilaisten tupakkatuotteiden osalta. Sehän oli se keskeinen syy, minkä takia tätä lainsäädäntöä on muutettu. Sitten, totta kai, käytiin siinä yhteydessä myös keskustelu siitä, millä tasolla nikotiinin määrän niissä tuotteissa pitäisi olla.

Siitä todella tullaan nyt sitten tänne veropuolelle, elikkä nyt me käsitellään sitä, kuinka paljon yhteiskunta kerää veroa näistä tuotteista, ja minusta siksikin olisi ollut perusteltua jo nyt tässä vaiheessa tehdä myös nikotiinipusseihin ne aivan vastaavat korotukset kuin tehdään tänne tavallisten tupakkatuotteiden puolelle. Aivan varmasti sillä olisi ollut tässä tilanteessa ohjaava vaikutus, kun samaan aikaan erilaisia tuotteita markkinoille tulee, ja mikäli niissä tuotteissa hinta olisi hieman noussut, niin aivan varmasti myös nuoremmissa ikäluokissa enemmän pohdittaisiin, halutaanko rahat käyttää näihin tupakkatuotteisiin. Sitä kautta tällä verolla olisi myös se ohjaava vaikutus, jota toivomme.

Hallitushan on perustellut tätä verottamatta jättämistä tai veronkorotuksen tekemättä jättämistä sillä, että kun juuri tälle vuodelle nyt on säädetty näillekin tuotteille veroa, nyt on tarpeen seurata, mitä tässä tapahtuu. Mutta olisi kohtuullisen loogista todella toimia nyt täällä verotuksen puolella samassa suhteessa, niin että kun kiristetään muiden tupakkatuotteiden verotusta, silloin se kannattaisi tehdä kautta linjan, jottei tule myöskään vääristymiä sitten eri tuoteryhmien välille niin, että ihmiset siirtyvät vain toisesta tuoteryhmästä sitten toisiin tuoteryhmiin. Senpä takia olisi ollut linjakasta tehdä nämä korotukset kerralla. Varsinkin, arvoisa puhemies, kun vielä muistetaan, että todella sekä sähkösavukkeiden että ni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

kotiinipussien käyttö on yleistynyt varsinkin siellä nuoremmissa ikäluokissa, niin senkin takia tämä olisi ollut perusteltua.

Sinänsä tässä esityksessä tämä veronkorotusmallihan noudattelee sitä samaa tapaa, jolla aikaisemminkin Suomessa on tupakkaveroa korotettu, eli vaiheittain, ja se on varmasti siinä mielessä perusteltua, että sillä varmistetaan sen fiskaalisen vaikutuksen saaminen, koska on varmaankin niin, että mikäli nopeita liikkeitä tehtäisiin suuntaan tai toiseen, olisi myös aina riski, että tuonti lisääntyy sitten jostain muualta ja verotuloja jää saamatta. Siinä mielessä yhdyin kyllä niihin näkemyksiin, että tällainen vaiheittainen korottaminen on perusteltua, ja olisi syytä toimia kaikkien tupakkatuotteiden osalta nyt samalla tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savio.

15.25 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Täällä tosiaan on käsittelyssä hallituksen esitys tupakkaveron korottamiseksi, ja esitys on erittäin kannatettava. Tämä tupakkaveron korotus tehdään vaiheittain. Ensimmäinen korotus tulee voimaan jo marraskuun alusta lähtien ja sitten seuraavien vajaan kolmen vuoden aikana. Se toteutetaan kuudessa vaiheessa noin puolen vuoden välein. Tavoitteena on sekä lisätä valtion verotuloja että pienentää tupakkoinnin aiheuttamia kansanterveydellisiä haittoja. Nämä ovat molemmat erittäin kannatettavia tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on kiristää tupakkaveroa tämän kauden aikana yhteensä 150 miljoonalla eurolla, ja se on erittäin merkittävä summa tässä vaikeassa julkisen talouden tilanteessa. Eduskunta on tehnyt tupakkaveron korotuksia lähes joka vuosi viimeisten 15 vuoden aikana, ja kahden edellisen vaalikauden aikana nämä korotukset on toteutettu puolivuositain. Tällä menettelyllä on pystytty ehkäisemään hallitsemattoman matkustajatuonnin ja salakuljetuksen kasvua, joka voisi vaarantaa valtion verotulot tupakkatuotteista. Eli jos nämä korotukset tehtäisiin kerralla, niin sekä valtiontaloudelliset että kansanterveydelliset tavoitteet saattaisivat vaarantua. On tärkeää, että varsinkin salakuljetus ja muut harmaat markkinat pysyvät mahdollisimman hyvin viranomaisten hallinnassa ja myös verotuloja saadaan toivotulla tavalla.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten tulee tähän keskusteluun sähkösavukkeiden ja nikotiinipussien veronkorotuksista, niin on totta, että näitäkin tuotteita on syytä tarkastella. Niiden verotukseen voi tulla myöhemmin muutoksia. Valiokunta onkin tässä mietinnössään nimenomaan todennut, että mahdollisuutta korottaa myös kyseisten tuotteiden veroa tarkastellaan, kun on olemassa luotettavia tietoja veron vaikutuksesta hintoihin ja kulutuksen määrään. Se on varmasti oikea toimintalinja, ja sen hallitus on valinnut.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.